

Валентин ДРАНУС

канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів і кредиту,
Чорноморський національний університет ім. Петра Могили,
м. Миколаїв

Марія ШЕПЕТІНА

здобувач вищої освіти ОС «бакалавр»,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Чорноморський національний університет ім. Петра Могили,
м. Миколаїв

СУЧАСНІ НАПРЯМИ СТРАХУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ

Страхування фінансових ризиків – це сукупність видів страхування, що передбачають обов'язки страховика виплатити відшкодування в розмірі повної або часткової втрати доходів, а також додаткових витрат особи, про страхування якої укладено договір, викликаних, наприклад, такими обставинами: зупинка виробництва або скорочення обсягів виробництва в результаті обумовлених подій; втрата роботи (для фізичних осіб); банкрутство; непередбачені витрати; понесені застрахованою особою судові витрати [1, с. 39].

Фінансовий ризик є характерною рисою ринкової економіки і вимагає від страхових компаній запровадження ефективних механізмів зниження впливу негативних факторів. Більшість сучасних іноземних страховиків приділяє значну увагу питанням його виявлення, оцінки й управління, в той час як вітчизняні – не часто займаються вирішенням проблеми створення ефективних методів управління ризиками, які впливають на процес господарської діяльності [2, с. 34].

Наша країна має здебільшого виробничу спрямованість у діяльності підприємств, саме тому фінансові ризики передусім пов'язані з можливістю здійснення операційної діяльності й виникають, коли підприємства вступають у відносини з різними фінансовими інститутами (банками, інвестиційними, страховими, факторинговими, лізинговими компаніями, біржами тощо). Причинами такого ризику є зростання інфляції, а також збільшення банківського проценту за кредитами, зменшення вартості цінних паперів тощо.

Для того щоб підприємство мало можливість визначити основні фінансові чинники, які можуть призвести до збитків або невикористання потенційних можливостей, необхідно чітко розуміти, які саме ризики належать до фінансових. Така різновидність відображена в табл. 1 [3, с. 2].

Класифікація фінансових ризиків

Різновидність ризиків	Причини виникнення	Наслідки для підприємства
Ризик зменшення фінансової стійкості	Нераціональна структура капіталу та наявність у ньому великої частки позикових коштів.	Може призвести до фінансової кризи, а в гіршому випадку – до банкрутства.
Ризик неплатоспроможності	Недостатній обсяг ліквідних активів.	Збільшення кредиторської заборгованості, що може стати причиною втрати фінансової стійкості.
Інфляційний ризик	Зростання рівня інфляції. Розглядається як зовнішній ризик, на який підприємство не має впливу.	1. Зменшення реальної вартості грошових активів. 2. Знецінення доходів і прибутків
Процентний ризик	Зміни процентної ставки (кредитної та депозитної) на фінансовому ринку.	1. Збільшення виплат за кредитом, а також у зв'язку зі зростанням кредитної ставки і збільшенням дивідендних виплат. 2. Зменшення доходів від депозитів за їх наявності.
Інвестиційний ризик	1. Невдалий вибір фінансових інструментів для інвестування. 2. Фінансові ускладнення або банкрутство компанії, в яку були вкладені інвестиції.	Втрата вкладеного капіталу або зменшення очікуваного доходу.
Валютний ризик	Короткострокові або довгострокові коливання валютного курсу.	1. Зменшується натуральна вартість валюти у зв'язку з ростом інфляції. 2. Виникнення непередбачуваних фінансових витрат у експортерів (імпортерів). 3. Зменшення прибутку від поточних операцій і втрата певного сегменту порівняно з іноземними виробниками.
Ризик втраченої вигоди	Нездійснення певних заходів або несвоєчасного прийняття управлінських заходів.	Виникнення непрямих збитків або отримання прибутку менше очікуваного.

На сучасному етапі страхування фінансових ризиків нормативно провадиться в межах галузі майнового страхування і включає в себе страхування від ризику втрати прибутку та ризику інших фінансових втрат, що перешкоджає адекватності актуарних розрахунків. Облік параметрів страхових операцій зі страхування кредитів та страхування інвестицій також проводиться відокремлено, що не перешкоджає актуарним розрахункам, але суперечить економічному змісту даних ризиків.

Основним методом кількісної оцінки фінансового ризику з метою його страхування є статистична оцінка на основі теорії імовірності. Вибір саме статистичної оцінки пояснюється тим, що до основних позицій добору ризиків з метою страхування належить імовірнісний характер ризику та можливість оцінки його рівня.

Досягнення збалансованості страхового портфеля при цьому можливе за умови повної індивідуалізації страхових тарифів чи їх диференціювання. Однак статистика страхових випадків, що міститься у розпорядженні страхової компанії, є умовно придатною для розрахунку узагальнених тарифів і непридатною для побудови системи тарифів чи індивідуальних тарифів, що особливо актуально при страхуванні фінансових ризиків у зв'язку із підвищеним як правило рівнем їхньої імовірності [4, с. 4].

Важливим бар'єром, що заважає ефективно розвиватись страхуванню фінансових ризиків в Україні, є складність процедури, що вимагає від страхувальників збору великого пакету документів. Крім того, страховик вимагає, щоб контрагент страхувальника надав високоліквідну заставу, а це зробити вкрай важко. Також доволі часто на такий вид страхування встановлюються високий рівень франшизи. Проблемою є також те, що страховик не всі фінансові ризики може взяти на страхування, адже страхові компанії мають різні фінансові можливості та не завжди хочуть ризикувати, беручи той чи інший об'єкт на страхування.

Вагомою причиною недостатнього розвитку вітчизняного страхового ринку є відсутність Фонду гарантування виплат страхувальникам. Створення такої структури дозволило б підвищити рівень довіри до страховиків зі сторони страхувальників. Важливим є також те, щоб страхова компанія мала перестраховика, який забезпечить інтереси страховика та виплати страхувальникам. Ризик виплати страхового відшкодування або страхової суми, прийнятий на себе страховиком за договором страхування фінансових ризиків, може бути ним застрахований повністю або частково у іншого страховика (страховиків) за укладеним з останніми договором перестраховання. Перестраховання є гарантією забезпечення фінансової стійкості страховика [5, с. 6].

Перелік джерел інформації:

1. Гонтар М.О., Брода А.Ю. Страхування фінансових ризиків в Україні. *Динаміка розвитку сучасної науки: матеріали міжнародної наукової конференції. Чернігів*, 2019. С. 39-43
2. Бабенко В.Г. Страхування фінансових ризиків як механізм надання гарантій суб'єктам підприємницької діяльності: автореферат...канд. економ. наук, спец.: 08.00.08 - гроші, фінанси та кредит. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2007. 21 с..
3. Дерменжі Д.Ф. Визначення сутності фінансових ризиків та основних методів їх оцінки в умовах нестабільної ринкової економіки. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_25_17.
4. Малишко В.М. Креховецька Д.О. Страхування фінансових ризиків: теоретичний та практичний аспекти. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/21894/1/страхування%20фінансових%20ризиків%20теоретичний%20та%20практичний%20асспекти.pdf>.
5. Танчак Я.А., Миколишин М.М. Проблематичні аспекти розвитку страхування фінансових ризиків підприємства. URL: <http://oaji.net/articles/2020/728-1584602470.pdf>.